‘De oorlog is ons ijkpunt van goed en kwaad’

In *2Doc: Oorlog in Westerbork* belicht Frénk van der Linden de duistere maanden in het kamp na de bevrijding. ‘Ik stel me altijd de vraag: hoe zou ik hebben gehandeld?’

Tekst: Bram de Graaf, beeld: Mark Kohn

Oorlog. Het ging erover in het gemeenteraadsverkiezingendebat dat Frénk van der Linden leidde in Gooise Meren, een dag voor dit gesprek. “Zowel links als rechts wilde af van het Russische gas.” Zojuist sprak hij er in het radioprogramma *Spraakmakers* over met collega’s. Onbegrijpelijk vindt hij het dat het *Journaal* zijn verslaggever uit Kiev heeft teruggetrokken. “Als belangrijkste nieuwsorganisatie van het land moet je daar zijn”, zegt de hoeder van het journalistieke geweten in Nederland. Weinig journalisten zijn zo intens bezig met het vak als Van der Linden. “Elke dag waarop ik ergens met de trein naar toe reis, of het nu Gooise Meren of Peking is, knijp ik mezelf in de arm dat ik journalist mag zijn. Dat ik de vragen waarmee ik zelf zit kan voorleggen aan professoren én volkstribunen. Henk Hofland noemde journalistiek ‘de volkshogeschool van het leven’. En dat is het.”

We maken een nieuwe oorlog mee, terwijl we de oude nog niet hebben afgesloten. Hoe komt dat?

“De Tweede Wereldoorlog is voor ons het ultieme ijkpunt als het gaat om goed en kwaad. Bij het maken van een oorlogsdocumentaire stel ik mezelf altijd de vraag: hoe zou ik in zo’n situatie hebben gehandeld? Zou ik de ander ook overhoopgeschoten hebben? Ischa Meijer zei ooit: ‘Een interviewer interviewt in de kern altijd zichzelf.’”

Waar gaat ‘Oorlog in Westerbork’ over?

“Na de oorlog zijn er zo’n 150.000 ‘foute’ Nederlanders opgepakt en vastgezet, onder andere in Kamp Westerbork. Ook vrouwen en kinderen. Het wrange was dat daar nog ongeveer negenhonderd Joden zaten, die niet op transport waren gezet. Ze werden verdacht van heulen met de Duitsers. Want, zo redeneerde men, anders zouden ze wel zijn afgevoerd naar Auschwitz. Bij gebrek aan personeel werden tientallen Joden door het Militair Gezag aangewezen als bewakers. Dat ging vaak vreselijk mis. Maar stel je eens voor: je hebt familieleden verloren en staat oog in oog met mensen die daaraan hebben bijgedragen. Behalve aan manschappen was er gebrek aan voedsel, medicijnen en hygiëne. Bijna honderd van collaboratie verdachte Nederlanders overleden. In archieven vond ik getuigenissen daarvan, zoals van de jonge Ed van Thijn, de latere burgemeester van Amsterdam. Als tienjarige Holocaustoverlevende moest hij uitgeteerde, hulpeloze NSB’ers bewaken. Het was een van zijn ergste oorlogsherinneringen.”

‘Elk verhaal valt in het niet bij de Holocaust maar moet toch worden verteld’

Onlangs ontstond er commotie omdat het boek ‘Het verraad van Anne Frank’ een Joodse notaris als verrader aanwees. Verwacht je rondom jullie documentaire ook zulke opschudding?

“Ik ben me bewust van de gevoeligheid. De Joodse gemeenschap zit nog met grote wonden en ik begrijp dat het pijn kan doen wanneer deze geschiedenis wordt

belicht. Feit blijft: er zijn 102.000 mensen vanuit Westerbork naar de vernietigingskampen weggevoerd. Elk verhaal over de Tweede Wereldoorlog valt in het niet bij de Holocaust, ook dit verhaal. Maar alle verhalen moeten wel worden verteld."

Welke verhalen werden vroeger bij jou thuis verteld over de oorlog?
"Mijn stoere opa had een transportbedrijf, zijn vrachtwagens vervoerden bloembollen. De Duitsers confisqueerden er een van, en opa zei: 'Prima, hij staat op de kade.' Daar aangekomen stond de vrachtwagen op blokken; mijn grootvader was van tevoren getipt en had de wielen in de duinen begraven. Opa deed wat hij kon, maar moest natuurlijk ook aan het werk blijven en kwam soms de Duitsers slim tegemoet. Hij had een grote mond. Ik heb die niet van een vreemde."

Ook jouw vader was vrachtwagenchauffeur. Waarom ben jij dat niet geworden?
"Ik wilde niks anders, maar mijn vader zei: 'Als je dat doet, kijk ik je nooit meer aan.' Ik vind het nog altijd een romantisch vak. Als jochie reed ik vaak met mijn vader mee door Nederland. Toen ik wat ouder was mocht ik 's zomers mee met zijn truckers- →

3 DAGEN GENIETEN IN DE FRIESE BOSSEN

Het **4-sterrenhotel Golden Tulip Tjaarda** wordt omringd door statige landhuizen en oude bomenlanen. Dit prachtige hotel ligt namelijk midden in de bossen van parkgebied Oranjewoud. In deze groene omgeving kunt u zich volledig in de watten laten leggen. Wordt culinair verrast door de gerechten van het à-la-carte-restaurant of het Grand Café. Maak mooie wandel- en fietstochten door de bossen en ontdek het gezellige centrum van Heerenveen, dat nog geen vijf kilometer verderop gelegen is.

Hotelnaam verandert vanaf 1 april naar Parkhotel Tjaarda

3-daags diner arrangement

- Welkomstkopje koffie of thee met Fryske lekkernij
- 2x overnachten
- 2x uitgebreid ontbijtbuffet
- 1x 3-gangendiner
- **Gratis** gebruik sauna- en fitnessfaciliteiten
- 5% korting op wellnessbehandelingen
- **Gratis** wandel- en fietsroutes
- **Gratis** parkeren
- **Gratis** WiFi

Vanaf € 151 p.p.

Onze voorwaarden
Deze aanbieding is geldig t/m 30 juni 2022 (m.u.v. feestdagen). De prijs is vanaf en kan verschillen per aankomstdatum. De prijzen zijn per persoon (p.p.), o.b.v. twee personen in een standaardkamer, excl. administratiekosten (1-3 personen € 14,50, 4+ personen € 24,50 per boeking) en stads- en toeristenbelasting. Prijs-, druk- en zetfouten voorbehouden. Voor meer info, voorwaarden en om te boeken, gaat u naar **www.voordeeluitjes.nl/km** of bel met **0900 66 777 88** (25 c/m).

Voordeeluitjes.nl

vrienden naar buitenlandse steden zoals Rome of Marseille. In schriften beschreef ik de reizen en gesprekken die ik met mensen in die landen voerde. Mijn eerste reportages."

Waar kwam dat vandaan?
"Mijn vader was een enorme prater, mijn moeder een goede luisteraar. Van beiden heb ik iets. Mijn moeder vertelde dat ik als achtjarige bij haar op schoot kroop en met haar naar het *Journaal* keek. Met een wc-rol als microfoon deed ik dan de verslaggever na."

En nu ben je 'meesterinterviewer'. Zelf bedacht?
"Ik zou wel gek zijn! Ik heb mezelf nooit zo genoemd. Een journalistenvakblad betitelde me eens zo en vervolgens zette mijn uitgever dat op de achterflap van mijn eerste interviewbundel. Toen ik dat zag heb ik het na de eerste druk laten verwijderen. Het is een potsierlijk woord. Al vind ik het natuurlijk wel leuk als ze het af en toe roepen."

Profiel

NAAM: Frénk van der Linden
GEBOREN: Hillegom, 14 oktober 1957
OPLEIDING: School voor Journalistiek
PRIVÉ: Getrouwd met actrice/cabaretière Mylou Frencken, ze wonen in Haarlem.
CARRIÈRE: Was van 1980 tot 1991 redacteur bij De Tijd, waar hij naam maakte als interviewer. Sindsdien is hij freelancer voor kranten, tijdschriften en omroepen. Presenteert het NTR-radioprogramma *Kunststof* en schreef meerdere boeken. In 2021 verscheen een boek over de scheiding van zijn ouders. Over de Tweede Wereldoorlog maakte hij al documentaires als *Het spoor naar Auschwitz* en *Ontsnapt aan vernietiging*.

'Mijn vader was een enorme prater, mijn moeder een goede luisteraar. Van beiden heb ik iets'

Je staat bekend om je sterke behoefte aan bevestiging, waar komt die vandaan?
"Sinds ik de documentaire en het boek over de echtscheiding van mijn ouders heb gemaakt, denk ik de oorzaak te kennen. Terwijl mijn zus Desiree en ik boven met een zak chips en een fles cola probeerden te overleven als tiener, sloegen mijn ouders elkaar beneden de hersens in. Wij waren niet in beeld. Mijn neiging om gezien en gehoord te worden staat daar niet los van, vermoed ik. Ik heb altijd het verlangen gehad te worden gezien. Nog steeds als ik een verhaal of documentaire aanlever, sta ik doodsangsten uit. Vinden ze het wel goed? Dat is toch raar op je 64ste? Ik geloof heel erg in wat ik doe en wie ik ben, en tegelijkertijd ben ik een klein, trillerig, onzeker mannetje. Ik ga dat nooit helemaal oplossen in mezelf."

Na veertig jaar kreeg je het voor elkaar dat je ouders zich met elkaar verzoenden. In hoeverre heeft dat jou veranderd?
"Afgelopen weekend gingen Desiree en ik met onze partners uit eten. Weer thuis realiseerde ik me dat het aan tafel geen minuut over onze ouders was gegaan. 'Dit is echt een revolutie in ons leven', zei Desiree toen ik haar de volgende dag belde. Blijkbaar is er toch iets geheeld."

Je ouders hadden geen maximaal gelukkig leven, zeg je ergens. Heb jij dat wel?
"Ik heb twee mooie huwelijken achter de rug, zonder een oorlogseinde. En ik ben ongelooflijk dankbaar voor waar ik nu ben terechtgekomen. Ik had geen makkelijke start. Als 22-jarige bij De Tijd interviewde ik al ministers, kunstenaars en grote denkers. Die legden hun ziel aan mij bloot. Waarom? Ze moeten het gevoel hebben gehad dat dit ventje er toch iets van begreep. Ik had een spoedcursus volwassen worden achter de rug. Het was zo vreselijk en pijnlijk, maar ik had het nooit willen missen. Want zonder die ellende had ik het niet zo ver geschopt. Dat hoor je ook vaak terug in die oorlogsverhalen. Het heeft mensen bezeerd en gevormd, maar ook veel gebracht. Dat is de paradox van de pijn."

► **2DOC: OORLOG IN WESTERBORK 20.25 NPO 2**